

Duration $2\frac{1}{2}$ Hours

Total Marks - 75

N.B. 1. All Questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer the following questions (any two)

(15)

- Define the term Human Resource Management. Explain the significance of HRM.
- What is job analysis? Explain its components in detail.
- Explain different types of interviews.

Q.2 Answer the following questions (any two)

(15)

- Define the term training. Explain various methods of training.
- What is performance appraisal? What are the limitations of performance appraisal?
- Explain the importance of career planning and development to employees.

Q.3 Answer the following questions (any two)

(15)

- Explain the significance of human relations in an organisation.
- Explain William Ouchi's Theory Z of motivation.
- What do you know by grievance? Explain the causes of grievances.

Q.4 Answer the following questions (any two)

(15)

- Discuss factors affecting emotional quotient.
- What is Counselling? Explain various techniques in counselling.
- Explain the need for managing workforce diversity and the challenges faced in managing workforce diversity.

A.5 a) Fill in the blanks by selecting appropriate option.

(05)

- _____ is the process of estimating future manpower needs of the organization.
 - Promotion
 - Placement
 - Recruitment
 - Human resource planning
- _____ leads to horizontal expansion in the job.
 - Job simplification
 - Job rotation
 - Job enlargement
 - Job analysis

मराठी भाषांतर

वेळ : २ $\frac{1}{2}$ तास

एकूण गुण - ७५

- सूचना :
- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - २) उजवीकडील आकडे संपूर्ण गुण दर्शवितात.
 - ३) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य मानावी.

प्र.१. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ) मानवी संसाधन व्यवस्थापन संज्ञेची व्याख्या लिहा आणि मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) कार्य विश्लेषण म्हणजे काय ? त्याचे घटक स्पष्ट करा.
- क) मुलाखतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.२. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ) प्रशिक्षण संज्ञेची व्याख्या लिहा.. प्रशिक्षणाच्या वेगवेगळ्या पद्धती स्पष्ट करा.
- ब) परिपूर्ती मूल्यमापन म्हणजे काय? त्यातील त्रुटी स्पष्ट करा.
- क) व्यवसाय नियोजन व विकासाचे कर्मचार्यांच्या बाबतचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ) व्यवसायातील नातेसंबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) विलीय्यम औची यांचा झेड सिद्धांत स्पष्ट करा.
- क) तक्रार म्हणजे काय? तक्रारीसंबंधी विविध कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ) भावनिक भागावर (Emotional Quotient) परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) समुपदेशन म्हणजे काय ? समुपदेशनाचे विविध तंत्रे स्पष्ट करा.
- क) कार्यबल विविधता नियोजनाची गरज स्पष्ट करा, व त्यातील आव्हाने नमुद करा.

प्र.५. अ) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (५)

- १) _____ ही व्यवसायातील भविष्यातील मानवी संसाधन अंदाज वर्तविणारी प्रक्रिया आहे.
- अ) वृद्धी
 - ब) नियुक्ती
 - क) भरती
 - ड) मानवी संसाधन नियोजन

२) _____ मुळे कार्याची व्याप्ती वाढते.

- अ) कार्य सुलभीकरण ब) कार्य परिभ्रमण
क) कार्य वाढ ड) कार्य विश्लेषण

३) _____ मुळे कर्मचार्यांना एका कार्यातून (काम) दुसऱ्या कार्यात स्थानांतरीत केले जाते.

- अ) शिकाऊ कर्मचारी ब) कोचिंग
क) अंडर स्टडी (understudy) ड) कार्य परिभ्रमण

४) सिद्धांत एक्स कर्मचार्याबद्दल _____ दृष्टीकोण बाळगतो.

- अ) पारंपरिक ब) व्यवसायिक
क) सर्वसाधारण ड) नैसर्गिक

५) राजीनामा, निवृत्ती आणि मृत्यू यामुळे हळूहळू कार्य बलांमध्ये कपात होणे त्याला _____

म्हणतात.

- अ) एम्प्लॉई टर्नओव्हर (employee turnover) ब) अँट्रीशन (Attrition)
क) बाह्यसाधन (Outsourcing) ड) यापैकी काही नाही

ब) खालील विधाने चूक किंवा बरोबर सांगा.

(५)

- १) कार्यसमाधानामुळे कर्मचार्यांच्या वचनबद्धतेत वाढ होते.
- २) जेव्हा एखाद्या कर्मचार्याचे मूल्यमापन त्यांच्या सकारात्मक गुणवत्तेच्या आधारावर होते तेव्हा प्रभामंडळ परिणाम उद्भवत असते.
- ३) फक्त आर्थिक लाभ एक प्रेरणादायी घटक म्हणून काम करते.
- ४) लेसेझ फेअर नेत्याला पित्यासमान आदर मिळतो.
- ५) भावनात्मक बुद्धी मध्ये सामाजिक जाणीवांना वाव नसतो

क) खालील जोड्या जुळवा

(५)

भाग 'अ'

भाग 'ब'

- १) मानवी संसाधन विकास
- २) व्हेस्टीब्युल प्रशिक्षण
- ३) परिवर्तनात्मक नेतृत्व
- ४) कार्य बलाची विविधता
- ५) मेंटॉरिंग (mentoring)

- अ) स्वयंप्रेरित
- ब) प्रतीक्रीयाशील
- क) मानवी कौशल विकास सुधार
- ड) वर्ग खोलीत दिलेले प्रशिक्षण
- इ) कर्मचार्यातील मतभेद
- फ) सिम्युलेटर मध्ये दिलेले प्रशिक्षण
- ग) एका वरिष्ठाने नवीन कर्मचार्याला दिलेले मार्गदर्शन
